

RADA VLÁDY PRO SENIORY A STÁRNUTÍ POPULACE

Z á p i s

z 41. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace

konaného dne 15. října 2020 od 10 hod. formou videokonference

Přítomni: dle prezenční listiny (příloha k zápisu)

Navržený program

1. Administrativní záležitosti

- Schválení programu a zápisu z minulého zasedání
- Přivítání nových členů (MZd, MŽP, MF)
- Aktuality z MPSV: novela zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, Komise pro spravedlivé důchody, Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2020–2025, Aktuální informace o stavu sociálních služeb v době epidemie COVID-19

2. Příspěvek externího odborníka: Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020–2030, v pokračující Reformě péče o duševní zdraví a v nově ustavené Radě vlády pro duševní zdraví

3. Příspěvek externího odborníka: Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v koncepční práci Úřadu vlády v oblasti rovnosti žen a mužů

4. Příspěvek externího odborníka: Představení Manuálu přípravy na stáří pro občany

5. Různé

1. Administrativní záležitosti

a) Schválení programu a zápisu z minulého zasedání

Zasedání zahájila předsedkyně Rady, Dipl.- Pol. Jana Maláčová MSc., ministryně Ministerstva práce a sociálních věcí, uvítala všechny přítomné a omluvila se, že se bude moci zúčastnit jen krátkou dobu, poté předá vedení zasedání paní náměstkyni Mgr. Zuzaně Jentschke Stöcklové. Paní ministryně krátce shrnula současnou nelehkou situaci, kdy se epidemie COVID-19 rozšiřuje i do seniorské populace. Představila tři pilíře, kterými se ministerstvo v současné době v souvislosti s epidemií zabývá; ochrana nejzranitelnějších, ochrana nízkopříjmových skupin před propadem životní úrovně (zahrnuje ošetřovné, mimořádná okamžitou pomoc) a ochrana zaměstnanosti. Poté vyzvala zúčastněné ke komentářům a dotazům.

JUDr. Vít Samek z Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR požádal MPSV o zaslání závěrů z jednání o „kurzarbeitu“ na které nebyli pozváni. Paní ministryně odpověděla, že zítra mu bude zaslán zápis ze zasedání. Příští týden se bude konat jednání na toto téma, vycházející návrhů všech politických stran. Nakonec ujistila pana Samka, že do komunikace bude jakožto klíčový partner přidán.

MUDr. Vladimír Dryml, ředitel spolku Senioři ČR zmínil, že je třeba občany, zejména seniory povzbudit a zmírnit jejich strach z epidemie, který v důsledku oslabuje jejich imunitu. Dále zmínil, že přijímaná opatření je třeba formulovat jasně, srozumitelně a konzistentně. Paní ministryně řekla, že udělá maximum pro zklidnění situace. MgA. Jan Lorman, ředitel neziskové organizace Život 90 se připojil k apelu pana Drymla, s tím, že dle jeho zkušeností mnoho seniorů pod tíhou situace, již rezignovalo a je třeba je psychicky podpořit. Poprosil paní ministryni, zda by seniorům nedodala naději, že když budou opatření dodržována, nelehkou situaci společně zvládneme. Je třeba seniory přesvědčit, že je nutné vycházet ven na čerstvý vzduch, což pomáhá k udržení psychické stability. Paní ministryně souhlasila a slíbila, že se pokusí seniory podpořit. Doc. Mudr. Iva Holmerová, Ph.D. zakladatelka České Alzheimerovské společnosti také podpořila pana Lorman a dodala, že je třeba zmírnit strach ve společnosti. Prof. JUDr. Helena Válková, CSc., zmocněnkyně vlády pro lidská práva zmínila aktivitu Pracovní skupina ochrany práv starších osob, kterou je předsedkyní a která upozorňuje na rizika zobecnění rizikové věkové kategorie. Nabídla možnost zpracování materiálů k věkové diskriminaci v souvislosti s probíhající epidemií. Paní ministryně řekla, že MPSV nabídku využije a paní náměstkyně se s ní v této věci spojí. RSDr. Zdeněk Pernes, předseda Rady seniorů ČR navázal na své předřečníky se kterými souhlasí. Seniory nelze stále strašit, zároveň je nutné důrazně dodržování opatření. Nakonec paní Iva Holmerová dodala, že je třeba být „aktivním hráčem“ a dodržovat daná opatření spolu se zdravým rozumem. Lidé by se neměli cítit bezmocní v očekávání příchodu katastrofy.

Paní Helena Válková, vyzvala, aby senioři, kteří zpozorovali chování ve svém okolí, které by mohlo být zdraví nebezpečné a porušující daná opatření, mohli toto chování na určité telefonické lince nahlásit.

MUDr. Dita Mlynářová, ředitelka Odboru zdravotní péče a zástupkyně náměstkyně ministra zdravotnictví ubezpečila přítomné, že MZd se nyní věnuje přístupu k seniorům v pobytových službách i těm, co žijí doma. Je preferováno, aby i případně nakažení senioři zůstali, co nejdéle ve svém domácím prostředí, dokud to jejich zdravotní stav dovolí. Nakonec zmínila informační telefonní linku 1221 na kterou se mohou všichni obrátit s dotazy týkající se epidemie. Pan Vladimír Dryml apeloval na MZd, aby zveřejňovali přesné statistiky. Paní ministryně požádala MZd, zda by mohla dostupná data prezentována v závěru zasedání. Mlynářová odpověděla, že data zpracované ÚZISem jsou veřejně dostupná. Paní ministryně tedy požádala MZd o zaslání dat týkající se dopadu epidemie na seniorskou populaci. Paní Iva Holmerová doplnila, že by daná data měla obsahovat počet nakažených v jednotlivých pobytových zařízeních. Paní ministryně vyzvala paní náměstkyni, aby představila data týkající se situace v sociálních službách, kterou MPSV mapuje každý den. K datu 14. října, tedy nákaza zasáhla 140 poskytovatelů sociálních služeb (převažují pobytové služby), přičemž je nakaženo 934 klientů a 499 zaměstnanců. U terénních služeb jsou shromažďována data pouze nakažených zaměstnanců. Paní Iva Holmerová požádala o poskytnutí dat smrtnosti klientů v pobytových službách. Paní Helena Válková, navrhla, aby byl požádán ÚZIS o podrobné zpracování dat k zasažení seniorské populace epidemií COVID19.

PhDr. Jindřich Kadlec z České asociace pečovatelské služby zmínil, že v obcích do 3500 obyvatel je péče dostatečně zajištěna i díky dobré rodinné propojenosti. Zajímalo by ho, kolik lidí v terénních službách bylo nakaženo. Paní ministryně přislíbila na dnešním jednání požádat pana ministra zdravotnictví prof. Mudr. Romana Prymulu, CSc., PhD., aby bylo příští

týden zorganizováno neformální setkání Rady s MZd, kde by byly prezentovány statistiky zpracované ÚZISem.

Paní náměstkyně nakonec zmínila, že v nejbližších dnech by měl být spuštěn systém ISIN spravovaný ÚZISem, do kterého by měli všichni poskytovatelé sociálních služeb zadávat každý den aktuální data, která budou dostupná všem. Paní ministryně se rozloučila a předala vedení zasedání paní náměstkyni.

Hlasování o schválení dnešního programu: pro 20, proti 0, zdrželi se 0.

Program byl schválen.

Hlasování o schválení zápisu z minulého zasedání Rady: pro 20, proti 0, zdrželi se 0.

Zápis z minulého zasedání Rady byl schválen.

b) Přivítání nových členů

Jmenování byli za MZd Prof. MUDr. Aleksi Šedo, DrSc., náměstek pro zdravotní péči, za MF paní Ing. Marie Bílková, náměstkyně ministryně a za MŽP, které je v Radě novým členem paní Mgr. Lucie Sršňová z Odboru politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje. Rada má tedy nově 29 členů.

c) Aktuality z MPSV: novela zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, Komise pro spravedlivé důchody, Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2020–2025, Aktuální informace o stavu sociálních služeb v době epidemie COVID-19

Mgr. David Pospíšil ředitel Odboru sociálních služeb a sociální práce informoval o situaci týkající se novely o sociálních službách. Novela je připravena. Dnes je naplánováno ještě jednání s MF, poté novelu projedná koaliční rada a bude zaslána na Úřad vlády. Účinnost novely byla posunuta na 1. 1. 2022. Největší změny týkající se financí by měly být zrealizovány v roce 2023. Bylo navrženo navýšení příspěvku na péči v 1. stupni závislost pro osoby starší 18 let o 2000Kč. Na základě zkušenosti s první vlnou epidemie COVID19 byly doplněny informace týkající se následného vzdělávání sociálních pracovníků, kdy v případě kritické situace může MPSV snížit nároky na povinné vzdělávání sociálních pracovníků. Pan Vladimír Dryml se zeptal jak se staví k novele MF a nové vedení krajů a jak bude tedy vzdělávání sociálních pracovníků probíhat. Paní náměstkyně zmínila, že zatím nebylo ustaveno nové vedení krajů. Pan David Pospíšil znovu zmínil dnešní jednání s MF. Vzdělávání bylo nyní pozastaveno, záleží na tom kterém zařízení, zda má na to kapacitu, zaměstnanci mohou vzdělávání absolvovat online formou. Inspekce sociálních služeb nyní nebude plnění povinného vzdělávání kontrolovat.

Paní náměstkyně informovala o Strategickém rámci přípravy na stárnutí společnosti 2020-2025, který stále čeká na projednání Vládou. MPSV jeho projednání urgovalo. Nakonec uvedla, že velká část obsahu STRAPSu je realizována i bez jeho schválení. Ing. Jiří Horecký Ph.D, MBA z Asociace poskytovatelů sociálních služeb navrhl, aby Rada přijala usnesení podporující schválení tohoto dokumentu. Rada odhlasovala následující usnesení: ***Rada vlády pro seniory a stárnutí populace žádá vládu ČR, aby projednala a schválila Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2020–2025 do konce roku 2020. Dále pak Rada vlády pro seniory a stárnutí populace žádá Radu vlády pro lidská práva***

o podporu při schválení tohoto dokumentu. Paní Helena Válková nabídla svoji pomoc a podporu jakožto zmocněnkyně Rady vlády pro lidská práva ve věci schválení STRAPSu.

Ing. Jan Škorpík, vedoucí Oddělení pojistně matematické MPSV přednesl aktuální zprávu z činnosti Komise pro spravedlivé důchody. Tento rok se konala tři setkání. Na prvním lednovém setkání se diskutovali tři možné varianty: spravedlivá, technická a úsporná. Důchod nultého pilíře bude na úrovni 30 % průměrné mzdy, kdy bude vycházeno ze 100 % průměrné mzdy, navíc spravedlivá varianta započítává bonus 500Kč za vychované dítě. V technické variantě by se po roce 2030 částka postupně snižovala na 25% průměrné mzdy. Dle úsporné varianty by měl být důchod 22% průměrné mzdy. Na únorovém setkání Komise byla vybrána jako výchozí technická varianta a byli představeny možné citlivé parametry, který by vypočítávaný důchod mohli ovlivnit. Poslední jednání proběhlo v červenci, kde byli členové Komise seznámeni se studií OECD týkající se českého důchodového systému a dále byla diskutována podmínka doby důchodového pojištění, která je v současnosti 35 let. Komise byli seznámeni s analýzou MPSV týkající se rizik spojených s touto podmínkou. Toto téma bude Komisí dále rozpracováno.

d) Aktuální informace o stavu sociálních služeb v době epidemie COVID-19

Paní náměstkyně informovala, že tento týden byla přijata opatření na základě usnesení Vlády. V některých pobytových zařízeních je zákaz návštěv, dále byl vyhlášen zákaz vycházení. Vše je metodicky popsáno na stránkách na MPSV. Byla vyhlášena povinnost klientů pobytových služeb a jejich blízkých nosit roušky. Nejhorší situace je nyní v Moravskoslezském kraji a vypomáhá zde armáda. Byla vyhlášena povinnost studentů sociálních oborů, aby vypomáhali ve všech sociálních službách. Nově také medicové mohou pomáhat v pobytových sociálních službách. Každý kraj má svůj vlastní plán, jak budou postupovat v případě nedostatku personálu, např. „létající skupiny pracovníků“, které mohou zastoupit chybějící personál, jiné spolupracují s Červeným křížem a dobrovolnickými organizacemi. Pan David Pospíšil doplnil o rozšíření možnosti využívat noclehárny i přes den. Sociální služby se mohou zaměřit pouze na činnosti ochraňující zdraví jejich klientů. Všechny sociální služby mohou poskytovat návazné činnosti, kterou jsou nyní potřeba a nejsou uvedeny v zákoně o sociálních službách. Byla schválena distribuce ochranných pomůcek pro zdravotně postižené osoby a pro děti v zařízeních vyžadující okamžitou pomoc. Všechna usnesení a doporučené postupy jsou na stránkách MPSV. Co se týče zákazu vycházení, nyní je možné vyjít ven v rámci areálu sociální služby. Každá situace bude posuzována individuálně. Nakonec zareagoval na dotaz paní Holmerové týkající se měřené teploty návštěv v zařízeních a uvedl, že teplota 37,5 °C vychází ze schváleného semaforu MZd. MPSV vypsalo od počátku epidemie několik mimořádných dotačních titulů na finanční ocenění zaměstnanců v sociálních službách, kdy bylo rozděleno více jak 2 mld. Kč, z dalšího titulu byly hrazeny tzv. vícenáklady poskytovatelů sociálních služeb, které vznikly od 12.3. do 31.5. 2020 (jako nákup ochranných prostředků, zvýšené mzdové náklady). Nyní je otevřeno druhé kolo tohoto dotačního titulu v prodlouženém období do 15. 10. 2020.

Paní Iva Holmerová konstatovala, že zmíněnou výši teploty konzultovala i s dalšími členy geriatrické společnosti, kteří považují již mírně zvýšenou teplotu za závažný příznak. Nakonec promluvila ještě prof. MUDr. Hana Matějovská Kubešová CSc. z FN Brno, která zmínila, že vyšší teplota funguje jako indikátor nákazy COVIDem-19 funguje pouze z 50 %. Paní Dita Mlynářová uvedla, že zmíněná teplota byla stanovena po konzultaci s odbornými společnostmi. Nikomu ovšem není bráněno, aby si jako hraniční teplotu určil nižší teplotu. Paní Helena Válková upozornila, že by měl být každý případ posuzován z právního hlediska optikou přiměřenosti. Mělo by být zváženo jaké opatření napáchá více škody.

2. Příspěvek externího odborníka: Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020–2030,

v pokračující Reformě péče o duševní zdraví a v nově ustavené Radě vlády pro duševní zdraví

Mudr. Dita Protopopová, Ph.D., Tajemnice Rady vlády pro duševní zdraví se ze zasedání omluvila. Příspěvek je odložen na další na zasedání.

3. Příspěvek externího odborníka: Shrnutí, jak se problematika seniorů a stárnutí populace objevuje v koncepční práci Úřadu vlády v oblasti rovnosti žen a mužů

Mgr. et Bc. Radan Šafařík, ředitel Odboru rovnosti žen a mužů, vlády ČR představil připravovanou Strategii rovnosti žen a mužů a stárnutí populace 2021-2030. Aktuálně jsou do Strategie zapracovávány dopady epidemie COVID19. Dle mezinárodních indexů rovnosti práv žen a mužů se ČR umísťuje v dolní třetině žebříčku. Strategie reflektuje znevýhodnění senierek a seniorů v ČR. Mezi hlavní genderové nerovnosti v seniorském věku patří diskriminace na trhu práce, rozdíly ve starobních důchodech pro ženy a muže (ženy v seniorském věku jsou častěji ohroženy chudobou než muži), dále pak otázka zdraví, muži mají v seniorském věku slabší zdraví, což je nyní možné vidět nyní i v probíhající epidemii. Nakonec je zde řešena také otázka násilí a pohybu ve veřejném prostoru. Na tyto otázky jsou párována konkrétní opatření, která mají danou situaci zlepšit. Na Strategii budou navazovat dvouleté akční plány, které vytyčí konkrétní úkoly rozvádějící zmíněná opatření pro ministerstva. Powerpointová prezentace Strategie bude členům Rady zaslána.

Paní Helena Válková zmínila, že tato problematika bude diskutována také na nadcházející konferenci Stáří spojuje, kterou pořádá Život 90. Pan Jan Lorman poděkoval za prezentaci a zmínil, že v ČR dosud není zmapován rozsah týrání a násilí seniorů. Vytkl, že nebylo v prezentaci zmíněno institucionální péče a systémové zneužívání. Radan Šafařík odpověděl, že je možné Strategii o téma násilí v institucionální péči doplnit. Nakonec uvedl, že Vláda nyní schválila dokument o prevenci domácího násilí, kde je toto téma řešeno více do hloubky.

4. Příspěvek externího odborníka: Představení Manuálu přípravy na stáří pro občany

Doc. PhDr. Pavol Frič, Ph. D., vedoucí projektu Zabezpečování na stáří v interakci státní správy a občanů na FSV UK představil Manuál přípravy na stáří pro občany. Tento dokument napsaný populární formou by měl pomoci lidem připravit se na stáří, aby ho mohli prožít plnohodnotně a důstojně. Cílem je poskytnout občanům přehled možností, jak je možné se na stáří připravit. Manuál vznikl jako výstup spolupráce MPSV a Centra pro sociální ekonomické strategie FSV UK za podpory TAČR. Podkladem pro vznik manuálu byla data z výzkumu uskutečněného v roce 2018, který zjišťoval, jak se občané ČR připravují na stáří a co tyto přípravy ovlivňuje. Na základě dat byly vytvořeny čtyři profily respondentů dle jejich vnímání rizik spojeným se stárnutím. Tyto typy jsou v populaci rovnoměrně zastoupeny. Manuál obsahuje doporučení pro jednotlivé profily respondentů. PhDr. Michaela Šmídová představila plánovanou aplikaci, která má být součástí Manuálu a měla by motivovat občany k mezigenerační spolupráci a vzájemné diskuzi o přípravě na stáří. Nyní je domlouvána spolupráce s Českým rozhlasem, kde by měla být aplikace umístěna. Na základě vyplnění dotazníku v aplikaci budou respondenti generována doporučení, jak postupovat v přípravě na stáří. Na tento projekt bude navazovat Projekt sociální izolace seniorů, který se nyní připravuje.

5. Různé

Paní Hana Matějovská Kubešová apelovala, aby každý z členů informoval své okolí o důležitosti dodržování opatření a o vážnosti situace.

Paní Helena Válková doplnila, že je nutné daná opatření vysvětlovat. Obraz ČR nesmí být v EU zničen v souvislosti s nedodržováním pravidel a bráním epidemie na lehkou váhu.

Přílohy zápisu

1. Prezenční listina 15. 10. 2020
2. Zápis 41. zasedání Rady 15. 10. 2020

Zasedání trvalo cca 2 hodiny a 30 minut. V Praze dne 15. října 2020 zapsala Barbora Plíšková, tajemnice Rady, barbora.pliskova@mpsv.cz.